

RIMNieuws 25

Editoriaal

Wanneer U dit editoriaal leest, zal er allicht meer duidelijkheid zijn over het lot van het Groen Water. Zal de strijd voor kwaliteitsarchitectuur op deze gevoelige lokatie beslecht zijn? De Commissie voor Monumentenzorg heeft zich net als RIM steeds ingespannen om aan de nieuwbouw die de kerkfabriek van St. Rombouts aan het Groen Water gepland heeft, de strengste eisen te stellen op architecturaal vlak. Eisen die heden - we schrijven 6 mei 1994 - niet ingewilligd zijn. Voor RIM is de sloop van de bestaande vroeg 20e eeuwse bebouwing overigens helemaal geen evidentie. Een bescherming van de bestaande gebouwen als *monument* is echter niet haalbaar gebleken.

Het Groen Waterke is niet de enige plaats waar het probleem van de kwaliteit van de architectuur gesteld wordt. De talrijke *Domus Flandria* projecten die vandaag in Mechelen in de steigers staan, geven helaas een staalkaart van gemiste kansen. De uitzonderingen bevestigen de regel... Waarom kon voor die projecten geen architectuurwedstrijd worden uitgeschreven? Voorbeelden uit binnen- en buitenland bewijzen dat zo'n wedstrijd het peil van de architectuur gevoelig optrekt. Nieuwbouwprojecten in een historische stad, het blijft een teer punt. Het is één van de thema's die aangeraakt worden in het tienpuntenprogramma dat RIM aan de aspirant-gemeenteraadsleden heeft voorgelegd. RIM verwacht van de dames en heren die morgen onze stad willen besturen konkrete toezeggingen op konkrete eisen. De antwoorden die de dames en heren op onze vragen geven, zullen wij publiek bekendmaken, zodat het beleid van de toekomstige bewindvoerders kan getoetst worden aan hun pre-elektorale beloften. Wij bezorgen ook onze leden dit tienpuntenprogramma. Omdat wij van U, lezer, een massale respons verwachten. De eisen die in het tienpuntenprogramma vervat zitten, beschouwen wij als een minimum minimorum. Wij vermoeden dat ook U daar zo over denkt. Uw reacties kunnen ons pleidooi alleen maar meer gewicht geven. Een pleidooi voor een leefbare stad die zichzelf respekteert...

Frans Geys

BESCHERMINGSAANVRAGEN RIM

Sluizen Leuvense Vaart

RIM wenst de bescherming als monument voor te stellen van de sluizen op de Leuvense Vaart en de bescherming als dorpsgezicht van de omliggende sites met bijzondere aandacht voor de sasseniërswohnungen te Battel en Tildonk en de brug te Boortmeerbeek.

De Leuvense Vaart is een - wat zijn bedding en de op zijn loop gelegen kunstwerken betreft - merkwaardig gaaf gebleven waterweg. De achttiende-eeuwse sluizen op het kanaal zijn in quasi originele toestand tot ons gekomen. Vijf opeenvolgende sluizen die tussen de 230 en de 241 jaar oud zijn, vormen wel een uitzonderlijk - allicht uniek - gegeven. Omwille van het zeldzaam karakter van een dergelijk geheel, menen wij dat alle vijf de sluizen bescherming als monument behoeven. Het behoud van alle exemplaren is de enige wijze om de waarde van de bewaarde originele infrastructuur op de Leuvense Vaart als industrieel-archeologisch en landschapsbepalend gegeven recht te doen.

Bescherming als dorpsgezicht is aangewezen voor de omliggende sites. Op twee plaatsen is de sasseniërswohnung zichtbepalend. Dit is het geval in Battel (Auwegemvaart 191 Mechelen; kad. Mechelen sectie G435) en Tildonk (Vaartdijk 3, Tildonk Sas; kad. Haacht, Tildonk, sectie A338B). In Boortmeerbeek vormt de brug vlak na de sluis (stroomafwaarts bekeken) een zichtbepalend element.

Wij wense te beklemtonen dat de door ons voorgestelde beschermingen niet haaks staan op een verder gebruik van de Leuvense Vaart maar dat ze integendeel het kanaal een duidelijke meerwaarde geven. De Vaart heeft naast haar nog steeds bestaande functie als waterweg immers een belangrijke rekreatieve functie gekregen: kanovaren, sportvisserij, fietstoerisme worden druk beoefend.

De sluis-sites zijn hierbij uitgegroeid tot attractiepolen. Het is precies de bijzondere sfeer in de buurt van de bezienswaardige oude sluizen die deze sites tot vaste haltes heeft gemaakt voor de talrijke toeristen die de Vaart aandoen.

Het vrijwaren van de originele sluizen is dan ook niet alleen een absolute noodzaak vanuit industrieel-archeologisch en historisch oogpunt, ook voor de rekreatieve functie die de Leuvense vaart heeft gekregen, is wettelijke bescherming van de sluizen en omliggende sites een must.

Historiek van de Leuvense vaart en in het bijzonder van de sluisen op dit kanaal

Toen Keizerin Maria Theresia bij oktrooi van 29-01-1750 toelating verleende tot het aanleggen van een kanaal tussen Leuven en Mechelen, betekende dit meteen het einde van meer dan 2 eeuwen kopzorgen voor Leuven. Met het graven van de Vaart zou Leuven immers toegankelijk worden voor zeeschepen. Eerdere pogingen om met hetzelfde doel de Dijle te kanaliseren, waren immers op een sisser uitgelopen.

Het kanaal zou volledig op kosten van Leuven worden aangelegd; anderzijds kreeg Leuven het alleenrecht op de exploitatie van de vaart.

Op 09-02-1750 deed Prins Karel van Lorreinen de eerste spadesteek en op 21-12-1752 werd het 30 km lange kanaal met water gevuld.

De nieuwe waterweg luidde een opbloei in van de Leuvense handel. Tot 1837 - toen Leuven en Mechelen door de spoorweg werden verbonden - vervulde het kanaal ook een niet onaanzienlijke rol voor het reizigersverkeer.

De vaart bleef tot 1972 eigendom van de stad Leuven. In 1972 werd de eigendom en het beheer aan de Belgische staat overgedragen.

De eerste tien jaar na de ingebruikname heeft het kanaal nogal wat technische problemen opgeleverd. Het vrij groot verval werd opgevangen door drie sluisen: één in Kampenhout, één in Mechelen en één aan het Zennegat, waar de Vaart uitmondt in de Dijle. Deze optie bleek ontoereikend. Op 25-01-1753 begaf de sluis van Kampenhout, in 1757 braken de dijken van het Zennegat en die te Kampenhout; in datzelfde jaar begaf de sluis te Mechelen en in 1758 werd de duiker van Muizen beschadigd.

Na een grondige studie van de problemen kwam men tot het besluit dat de taak van de sluis van Mechelen diende overgenomen door twee nieuwe sluisen (Boortmeerbeek en Battel). Ook in Tildonk kwam er een sluis. In 1760 werd gestart met de bouw van die sassen; in 1763 waren ze klaar.

Vanaf dat ogenblik tot op heden is aan de infrastructuur op het kanaal zeer weinig gewijzigd. In het bijzonder de sluisen - voorwerp van deze beschermingsaanvraag - zijn quasi authentiek bewaard. De wijzigingen zijn beperkt gebleven tot verstevigingswerken (voornamelijk aan het Zennegat).

De sluisdeuren worden niet langer door kaapstanders bediend, maar door middel van lieren. De sporen van de deur die oorspronkelijk de twee kompartimenten van een sluis van dit type scheidde, zijn duidelijk zichtbaar. Die deuren zijn verdwenen als gevolg van de grotere afmetingen van de binnenschepen.

Opmerkelijk is dat alle vijf sluisen van het type “buiksas” zijn, zo genoemd naar de halfronde uitsparingen in de wanden. Aan deze structuur is gedurende meer dan twee eeuwen niets veranderd. De muren van de sluisen zijn praktisch overal nog volledig authentiek.

Een waterweg die over zijn hele loop achttiende-eeuwse sluiseninfrastructuur in zijn originele toestand bewaard heeft, is vrijwel uniek. Het gegeven “buiksas” is op zichzelf overigens al zeldzaam geworden.

Frans Geys

“Het Zegel”

RIM stelt de bescherming als monument voor van de gebouwen van de voormalige postzegeldrukkerij “Het Zegel” te Mechelen.

Het gebouwencomplex, gelegen tussen de Vaartdijk en de Leopoldstraat, heeft een grote historische waarde (postzegeldrukkerij van het land gedurende 125 jaar), een grote industrieel-archeologische waarde (laatste relict van een vroege industriële periode te Mechelen) en een grote architecturale waarde (naar vorm en technische uitwerking is dit type gebouw één van de zeldzame relictten in zijn soort in Vlaanderen).

Mechelen was in de eerste helft van de negentiende eeuw een belangrijke industriële attractiepool. Onder de stimulans van de heer De Brauwer-de Hogendorp werden verschillende grootschalige industriële projecten bestudeerd. Een greep hieruit:

- project voor een zeehaven aan de huidige Winketkaai (1837) met spoorverbinding met het toen jonge Belgische spoorwegnet; dit project werd nooit gerealiseerd.
- oprichting van een vlasspinnerij in de huidige Augustijnenstraat (1837). Dit project werd gerealiseerd; de gebouwen opgericht in 1837 werden afgebroken rond 1960.

- oprichting van een kaarsenfabriek in 1836-1837. Deze produktie kwam echter nooit op gang. De eigenaar hoopte er nog een fabriek van stoomketels en weefmachines in op te starten, maar dit projekt werd ook nooit gerealiseerd. Het is in 1843 dat de spoorwegen dit gebouw kochten om het als centraal magazijn te gebruiken. In 1868 werd het gebouw in gebruik genomen door de postrijen en omgedoopt tot "Het Zegel". Er werden postzegels en treinbiljetten gedrukt. De eerste postzegeldrukkerij van het lan was er nog gevestigd tot ± november 1993. Momenteel staat het pand leeg.

Het complex is nog voor een groot deel bewaard gebleven en verkeert in degelijke staat. Achter een bakstenen gevel die neo-classicistisch oogt, wer een industrieel gebouw van drie verdiepingen opgetrokken. De verdiepingen worden gedragen door gietijzeren kolommen waartussen gietijzeren "visbuis" liggers de bakstenen tongewelven dragen.

Guy Bertrand

Mechelse Tuinwijken

RIM heeft een volgende stap gezet in haar streven om het waardevolle uit de Mechelse interbellumperiode te bewaren voor de volgende generaties. Deze keer gaat het om de tuinwijken die in de jaren twintig gebouwd werden om een oplossing te bieden voor de toenmalige woningnood. In vorige edities van RIM-Nieuws werd al herhaaldelijk ingegaan op deze boeiende materie uit de interbellumgeschiedenis. Daarom beperk ik mij hier tot een beperkte toelichting bij de beschermingsaanvraag.

Door de verwoestingen van de eerste wereldoorlog werd het tekort aan woningen in 1918 op 4200 geschat. Op een bevolking van bijna 60000 Mechelaars was dit een enorm aantal. In de binnenstad gebeurde de wederopbouw echter op een prestigieuze en nostalgische wijze. Daaruit bleek dat het stasbestuur niet bij machte was om een antwoord te vinden op de nijpende problemen. De pogingen om de de stad te moderniseren en om volkswoningen te bouwen bleven eerder beperkt. Slechts een 600-tal sociale woningen werden verwezenlijkt.

In navolging van de Engelse "garden-cities" had na de oorlog de idee ingang gevonden in België om de volkshuisvesting te organiseren in tuinwijken. Wonen in aparte, groene woongemeenschappen, op ruime afstand van de geïndustrialiseerde stad, werd als ideaalbeeld naar voren geschoven. Door de oprichting van een "Nationale Maatschappij voor

Goedkope Woningen” in 1919 moesten daarvoor de middelen vrijgemaakt worden. Lokale onderafdelingen van deze maatschappij moesten voor de uitvoering zorgen. De meest representatieve Belgische tuinvijken zijn de “Logis” en de “Floréal” in Watermaal-Bosvoorde.

Ook in Mechelen werden tijdens het interbellum soortgelijke wijken, bescheidener van opzet weliswaar, tot stand gebracht. Omwille van het specifiek architecturaal en stedenbouwkundig karakter ervan wenst RIM de bescherming van sommige van deze wijken na te streven.

RIM stelt voor:

- de bescherming als stadsgezicht van:
  - de wijk “Papenhof” aan de Grote Nieuwendijk;
  - de wijk “Doornenstraat” aan de Tervuurse Steenweg;
  - de wijk “De Vrije Woonst” aan de Tervuurse Steenweg;
  - de bejaardenwijk van het OCMW aan de Antwerpse Steenweg;
- de bescherming als monument van:
  - het OCMW-tuinvijkje aan de Schaalstraat.

Patrick Egels

VKW-Dijlepad: een succes

Indien u één van de velen bent die de tentoonstelling over het “Dijlepad” project heeft bezocht, zal ook U allicht aangenaam verrast geweest zijn door het hoog niveau van de afgeleverde werken, door de inzet van de architectuurstudenten uit verschillende scholen, door de originaliteit van hun oplossingen voor serieuze stedenbouwkundige problemen in deze stad.

Het Dijlepad-project van het VKW heeft geleid tot een grondige denkoefening over de toekomstige ontwikkeling van - een deel van - deze stad.

En al zijn niet alle projecten even realistisch - of zelfs even wenselijk - het feit dat een coherente visie wordt ontwikkeld, is op zich al verdienstelijk.

Uit de voorgestelde ontwerpen kunnen we alvast een aantal suggesties in het achter hoofd houden. Zo werden in talrijke projecten zinnige en realistische oplossingen naar voren geschoven voor de site “Lamot”. Het behoud en de herinrichting van de meest waardevolle delen van de brouwerij is in vrijwel alle voorstellen terug te vinden.

Ook de plannen voor het Keerdok zijn over het algemeen goed doordacht. In meer dan één voorstel wordt het zwembad annex douane-entrepot behouden en op een verantwoorde manier voor een nieuwe functie omgebouwd. Wat ondergetekende ook zeer gecharmeerd heeft, is het voorstel tot behoud van de imposante betonnen laadbrug van de Becquet-betoncentrale. Het bedrijf zal eerlang zijn activiteiten aan het Keerdok stopzetten. Ook hier wordt de vraag naar een nieuwe bestemming gesteld. Dat in verschillende projecten het krachtige “landmark” dat de laadbrug is, wordt geïntegreerd in een nieuwe aanleg van de site, verraadt een feeling voor evenwicht tussen nieuw en oud. De bestaande kwaliteiten worden optimaal benut en niet overboord geworpen door hinderlijke ballast uit het verleden.

Wij hopen dat de resultaten van de Dijlepad-wedstrijd ook aan de beleidsverantwoordelijken van vandaag en morgen niet onopgemerkt zijn voorbijgegaan. Voor RIM is het duidelijk dat in het debat over de toekomstige ontwikkeling van Mechelen, de aangebrachte projecten indien geen vertrekpunt dan toch een essentieel element in de discussie moeten zijn.

Frans Geys

MECHELENBINNENSTEBUITEN

ZOMER 1994

Mechelenbinnenstebuiten is een kulturele vereniging die opkomt voor de kwaliteit van het stedelijk leefmilieu. In samenwerking met RIM tracht ze zowel de bevolking als de overheid bewust te maken van de specifieke troeven van een historische stad als Mechelen. Steeds meer mensen zien in dat er wat mank loopt met de ruimtelijke ordening in ons land. De laatste groengebieden worden bedreigd, terwijl de traditionele woon- en leefkernen verkommeren door verkrotting, immobiliënspekulatie en verkeersoverlast.

RIM en Mechelenbinnenstebuiten willen graag aantonen dat weloverwogen beleidsopties op stedelijk vlak het tij kunnen doen keren. Daarbij hanteert Mechelenbinnenstebuiten een toeristisch instrument. Mensen confronteren met de problematiek van de stad, maar ook met de veelzijdigheid, historische rijkdom en hedendaagse mogelijkheden ervan kan immers uitstekend verlopen door middel van rondleidingen. Mechelenbinnenstebuiten leert kijken, ontwikkelt het “zicht op de stad” en opent het stedelijk debat ter plaatse.

Sinds 1985 organiseert Mechelenbinnenstebuiten “stadswandelingen op maat” voor groepen. In overeenstemming met de eigen achtergronden en interesses van groepen worden wandelingen uitgewerkt die bepaalde stedelijke of historische thema's in het daglicht stellen. Daarbij wordt echter nooit het centraal gegeven, het zicht krijgen op de stad als geheel van ruimtelijke en menselijke interacties, over het hoofd gezien.

Bovendien krijgt ook het grote publiek elk jaar de mogelijkheid om kennis te maken met de thematoers. Iedereen kan immers individueel deelnemen aan de zomerwandelingen. De grote belangstelling van de deelnemers en het enthousiasme van de gidsen zorgen telkens voor een bijzonder aangename sfeer.

Mechelenbinnenstebuiten is uiteraard graag bereid om door een persoonlijk gesprek haar bedoelingen en programma nader toe te lichten.

mechelenbinnenstebuiten

In augustus 1994 vinden de wandelingen plaats elke woensdag om 19.00 en elke zondag om 15.00; afspraak telkens tussen de leuning van de IJzerenleen.

De wandelingen duren ongeveer drie uur. Telkens pauzeren we in een typisch café en sluiten we af op onze vertrekplaats.

Deelnemen kost 150 F; RIM leden betalen 100 F. Kinderen tot 12 jaar gratis.

Woensdag 3 en zondag 7 augustus 1994:

DE BOURGONDISCHE DROOM

De oude hoofdstad van de Bourgondische Nederlanden. Het Parlement van Mechelen, de Centrale Rekenkamer, de Grote Raad. Margaretha van York en Margaretha van Oostenrijk. Lakenhandel, stapelrechten en luxenijverheden. Hoven en paleizen, huistorens, houten en stenen gevels. Een indrukwekkende stad op de overgang van de middeleeuwen naar de renaissance. Wat blijft er over? Wat doen we ermee?

Woensdag 10 en zondag 14 augustus 1994:

DE SCHADUW VAN SINT-ROMBOUTS

Een metropolitane stad, gedomineerd door de machtige gestalte van de Sint-Romboutstoren. Kerken, kloosters, refugies, het aartsbisschoppelijk paleis. Korruptie, machtswellust en onverdraagzaamheid tegenover bezinning, onderwijs en liefdadigheid. Godsdienst en levensbeschouwingen van de beeldenstorm tot de eeuw van de verlichting.

Woensdag 17 en zondag 21 augustus 1994:

ROND DE MIJLPAAL

Mechelen werd in 1835 uitgekozen tot spoorwegknooppunt van het jonge België en ontwikkelde zich op korte tijd tot een industriestad. Eeuwenoude tradities werden plotseling overboord gegooid. Op de vooravond van de eerste wereldoorlog waren muren, wallen en vlieten verdwenen, was de bevolking verdrievoudigd en werd het stadsbeeld beheerst door pronkerige herenhuizen, allerhande fabrieken en armtierige beluiken. Veel industriële relikten wachten nu op een zinvol hergebruik.

Woensdag 24 en zondag 28 augustus 1994:

mechelenbinnenstebuiten

DE DOLLE JAREN

Architectuur en stedenbouw in een provinciestad tussen twee wereldoorlogen. Tijdens het interbellum ontstond er een ideologische en sociale strijd tussen traditie en modernisme, tussen extremisme en democratie. De ingrijpende maatschappelijke wijzigingen die onze grootouders meegemaakt hebben bepalen nog steeds ons denken en handelen. Gebouwen in vieux-neufstijl, art-deco en nieuwe zakelijkheid zijn er de getuigen van.

Woensdag 31 augustus en zondag 4 september 1994:

DE BEGIJNHOFWIJKEN

Twee historische woonbuurten in het noorden van de binnenstad. Ooit centra van vrouwenemancipatie avant la lettre. Vandaag tonen stadsvernieuwingsprojecten ons hoe restauratie, renovatie en hedendaagse architectuur de stad nieuw leven inblazen. We staan ook stil bij de vormen van sociale verdringing en daarvan het gevolg kunnen zijn.

RESERVEREN GRAAG!

Mechelenbinnenstebuiten wil tijdens het zomerprogramma het aantal deelnemers per groep beperkt houden. Dat bevordert de kwaliteit van de stadstoers en biedt meer mogelijkheden om gebouwen te bezoeken. Reserveer dus op tijd, zodat wij voor de nodige gidsen kunnen zorgen.

KONTAKTADRES

Patrick Egels

Vekestraat 8

2800 Mechelen

015/41 27 08

Verkoopt Mechelen zijn straten?

Tijdens de gemeenteraadszitting van 28 april jl. kwam een wel heel merkwaardig punt aan de orde: het afstaan van het Stoofstraatje en het St. Annastraatje. Beide straatjes zijn gelegen in het complex van de brouwerij Lamot. Het was de bedoeling om de straatjes af te staan aan de brouwerij, die nochtans eind volgend jaar haar activiteiten zal staken. Klaarblijkelijk moet de overdracht een verkoop van het Lamot-terrein vergemakkelijken. De overdracht werd - gelukkig - in extremis uitgesteld.

Varia

Verbetering Vlaamse monumentenzorg

Met meer dan 5000 beschermde monumenten en stads- of dorpsgezichten beschikt Vlaanderen over ongeveer 2/3 van de beschermingen in België. Deze voorsprong dateert al van 1931, toen de eerste wet op de beschermingen tot stand kwam. Na de achteruitgang in de jaren tachtig is er onder impuls van Minister Sauwens een nieuwe dynamiek ontstaan die zich niet enkel vertaalt in een toename van het aantal beschermingen maar ook in nieuwe wetgevende, budgettaire en structureel onderbouwde initiatieven. Tevens werd er de laatste jaren meer geïnvesteerd in monumentenzorg. Tussen 1983 en 1988 bleef het Vlaamse Gewest steeds onder het budget van 681,2 miljoen frank in 1982. In 1991 overschreed dat budget dan plotseling het miljoen op in 1993 met 1624 miljoen opnieuw een merkwaardige impuls te krijgen. Op het vlak van de beschermde landschappen heeft Vlaanderen wel een enorme achterstand op Wallonië (574 beschermingen tegenover 1294).

Vragen omtrent landschapszorg

Het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (AROHM Bestuur Monumenten en Landschappen) heeft een nieuwe brochure over landschapszorg uitgegeven onder de titel "Landschapsbehoud is cultuurbehoud".

Deze mooi geïllustreerde en overzichtelijke brochure geeft een aantal antwoorden op vragen omtrent landschapszorg. Die vragen gaan zowel over de inhoudelijke betekenis van landschappen als over de wettelijke middelen tot bescherming. Ook wordt aandacht besteed aan enkele aanverwante wetten, decreten en regelgevingen.

Voor meer inlichtingen kan men terecht bij het Bestuur Monumenten en Landschappen, Afdeling Pers en Voorlichting, Zandstraat 3, 1000 Brussel (02/209 27 13; fax 02/209 27 05).

Stichting Vlaams Erfgoed

Op voorstel van de Vlaamse minister Johan Sauwens besliste de Vlaamse regering dat er een vzw komt die moet toezien op de bescherming van het cultureel erfgoed. De Stichting Vlaams Erfgoed moet aankoop, restauratie, onderhoud en beheer van monumenten en landschappen gemakkelijker maken en verwaarlozing voorkomen. De financiering zou moeten gebeuren door het Vlaams Gewest en door de Koning Boudewijnstichting. De Stichting wordt vergeleken met de Britse "National Trust". Ook bij ons zouden eigen inkomsten moeten voortvloeien uit de verkoop van publikaties, sponsoring, mecenaat en beheer van monumenten en bezienswaardigheden.

Beveiliging monumenten

Binnen het restauratiebudget voor beschermde monumenten zal 30 miljoen frank besteed worden aan beveiligingssystemen voor ongeveer 40 monumenten. Beheer en eventuele interventies worden gecoördineerd door Electrabel Mechelen en door de politie van Gent. Het is de bedoeling diefstallen te verhinderen. In Mechelen komt de St.Romboutskathedraal in aanmerking voor een dergelijk systeem.

Brugs bouwreglement

De stad Brugge heeft een revolutionair nieuw bouwreglement dat de Mechelse politici zou moeten interesseren. Met een hele reeks maatregelen op gemeentelijk niveau wil Brugge een einde maken aan de verloedering van de stad. De voorschriften voor winkelpanden zouden ook in Mechelen kunnen toegepast worden. Bij verbouwingen van winkels met een gevelbreedte van minstens vijf meter moet men voortaan een aparte ingang voor de bovenverdiepingen voorzien. Op die manier wenst men leegstand te bestrijden.

Aktiviteiten in andere stedenIn Mechelen kennen we allen de activiteiten van Mechelenbinnenstebuiten, maar ook in Antwerpen, Brussel en Leuven worden eveneens specifieke stadstoers georganiseerd. Een overzicht.

Antwerpen beleven

Antwerpen Averechts organiseert elke donderdagavond een stadstoer te voet; op zaterdagochtend is er een programma per fiets, bus of tram. Donderdagnacht en vrijdagnacht zijn er nachttoers.

Stadstoers op maat voor groepen zijn eveneens mogelijk.

Meer informatie: Antwerpen Averechts, Haringrokerij, Kronenburgstraat 34/1, 2000 Antwerpen (03/248 15 77; fax 03/248 50 71)

Donderdagavond :buurten te voet

Telkens van 18.45 tot ca. 22.00. Bijdrage 150 F

02/06, 09/06 en 16/06: **Eilandje.**

Een buurt tussen stad en haven: binnenschippers, dokken en droogdokken, authentieke en gerenoveerde pakhuizen.

Vertrek: Loodswezen, Tavernierkaai aan de kant van de Schelde.

23/06, 30/06 en 07/07: **St. Jansplein.**

St. Jansplein: vertrekpunt van stoeten en betogingen, standplaats voor markten en circussen, maar ook centrum van een buurt die banden had met de haven. Naties, pakhuizen, en zeemanskerken wijzen daar nog op.

14/07, 21/07 en 28/07: **Stuivenberg.**

Een bezoek aan een veel besproken stadsdeel waar veel te beleven valt: een druk badhuis, een gezellige markt, het unieke ziekenhuis, bejaardenflats, met stijl gebouwde volkswoningen, stegen en cafés waar een pint nog te betalen is.

Vertrek: Lange Beeldekensstraat, ingang Stuivenbergziekenhuis.

04/08; 11/08, 18/08: **Tussen twee kathedralen.**

Het klassieke traject van de spoorwegkathedraal naar de "pont": het monumentale station, de "Geuzenhofkes", de Meir, de Graanmarkt met de Bourlaschouwburg, de Boerentoren, het Hiltonhotel, de O.L.V. kathedraal en het Steen.

Vertrek: hal Centraal station

25/08, 01/09 en 08/09: **Zurenborg.**

Een “beau quartier” met als parel aan de kroon de Cogels-Osylei. Een dorp in de stad waar elk huis een verhaal vertelt.

Vertrek: Dageraadplaats aan de kerk.

15/09, 22/09 en 29/09: **Zuid.**

Sinds enkele jaren herontdekt, al is er dan ook zoveel verdwenen. Het MUHKA, het Provinciaal Museum voor de Fotografie, de galeries contrasteren met de plekken die aan de oude havenactiviteit herinneren: de vismarkt, de haringrokerij, het Zuiderpershuis.

Vertrek: Leopold de Waelplaats, voor het museum.

Zaterdagochtend: fiets, bus en tram

Van 10.00 tot ca. 13.00. Reserveren noodzakelijk. Bijdrage 400 F. Fiets te huur aan 150 F.

04/06, 11/06, 18/06 en 25/06: **Stad aan de Stroom.**

Eilandje, Kaaien en Zuid: hier was vroeger de haven gevestigd. Wat was er, wat is er, wat kan er komen?

Vertrek per fiets: Haringrokerij, Kronenburgstraat; per bus: Steenplein.

02/07, 09/07, 16/07, 23/07 en 30/07: **Kroon op de stad.**

De 19e-eeuwse stadsdelen tussen Ring en Leien zijn geen homogeen blok, maar een kleurrijk palet van sferen, mensen en bouwwijzen. Een toer vol contrasten door een levende stad.

Vetrek per fiets: Haringrokerij, Kronenburgstraat; per bus: Opera, Frankrijklei.

06/08, 13/08, 20/08 en 27/08: **Trammen door de stad.**

Een lijfelijke confrontatie met een autogericht verkeersbeleid, maar tegelijk en vooral een ontmoeting met de mooiste pleinen van de stad.

Vertrek: hal Centraal Station - per tram.

03/09, 10/09, 17/09 en 24/09: **De haven achter de horizon.**

Paletten en containers, koelschepen en autocarriers, naties en stouwerijen, gaarkeukens en goederenbehandeling, en hoe zit het met de mensen die in de haven werken? Ook aandacht voor de architectuur in de haven en de stedelijke landschappen.

Vertrek: Steenplein - per bus.

Nachttoers

Reservatie verplicht. Bijdrage: 500 F. Fiets te huur aan 150 F.

Juni en augustus: elke nacht van vrijdag op zaterdag **van 00.00 tot 04.00.**

De stad slaapt nooit. We gaan op zoek naar activiteit tussen middernacht en vier uur 's morgens, en naar contrasten tussen druk en rustig. Met o.a. een bezoek aan de spoedgevallenafdeling van een ziekenhuis en het stadspark "by night".

Juli en september: elke nacht van donderdag op vrijdag, **04.00 tot 08.00**. De stad ontwaakt. Langzaam komen de activiteiten op gang en wordt het licht én druk. Havenarbeiders worden aangeworven in het kot, de uitzendingen van Radio 2 starten, de vismarkt beleeft zijn drukste moment van de dag.

Dubbele nachttoers (00.00 tot 08.00) van 30/06 op 01/07 en van 01/09 op 02/09. Bijdrage 1000 F.

Brukselbinnenstebuiten Info en reservaties: Oude Graanmarkt 16/1, 1000 Brussel (02/511 78 83)

Stationstoers

150 jaar geschiedenis van stationsbuurten, opgehangen aan het verhaal van de stations: hun historische rol in de stadsontwikkeling en hun hedendaagse uitdagingen met TGV, EEG en WTC.

De wandelingen lopen van 15.00 tot 18.00. Bijdrage 200 F.

30/10: **Leopoldstation**/EEG: loketten Leopoldstation

13/11: **Noordstation**/WTC: piramide Rogierplein

Vakantie in de stad

Wandelingen en busritten in vakantiesfeer in de Brusselse binnenstad en doorheen de agglomeraties.

Lunchtoers op woensdag van 12.15 tot 13.45 en op zondag van 11.00 tot 13.00. Vertrek bij de fontein in de Boterstraat. Bijdrage 150 F.

06/07 en 10/07: **St. Gorikswijk**

13/07 en 17/07: **Goede Bijstanswijk**

20/07 en 24/07: **Grote Markt**

27/07 en 31/07: **Kleine Zenne**

03/08 en 07/08: **Centrale Boulevards**

10/08 en 14/08: **Kaaien**

17/08 en 21/08: **Begijnhof**

24/08 en 28/08: **Broekwijk**

31/08: **Jonction**

Mallemuntbruksels zijn bustoers bij valavond doorheen de negentiende-eeuwse stadsgordel. Deze donderdagtoers lopen van 18.00 tot 21.00 en starten op de Oude Graanmarkt. Bijdrage 350 F

28/07: **Molenbeek/Schaarbeek/Woluwe/St. Joost.**

25/08: **Anderlecht/St. Gillis/Elsene/Etterbeek.**

Buurtenbruksels in de vroege herfst

Vier wandelingen doorheen binnenstadswijken die in het zomerprogramma buiten schot bleven. Zondagmiddag van 15.00 tot 18.00; bijdrage 200 F.

- 04/09: **Marollenbruksel**; portaal Justitiepaleis
- 18/09: **Zavelbruksel**; fontein Kleine Zavel
- 02/10: **Warandebuksel**; trappen Koningsplein
- 16/10: **Vrijheidsbruksel**; beeld Barrikadenplein

Brukselse Heerlykheden

Na 1845 evolueerden landelijke dorpen tot Brusselse voorsteden: een konflikt, maar ook een bron van rijkdom en tegenstellingen. Enkele tonen dat overduidelijk. We kozen twee gemeenten die opbloeden in de 19e eeuw (Molenbeek en St. Gillis), twee uit de periode tussen de twee wereldoorlogen (Anderlecht en Ukkel) en een universitaire wijk uit een heel recent verleden (Louvain-en-Woluwe). Elke zaterdagwandeling loopt van 10.00 tot 13.00. Bijdrage 200 F. Voor hen die met het openbaar vervoer komen: vertrek op 09.30 bij de ingang van het Metropole-hotel.

- 30/04: **Molenbeek**; kerktrappen St. Jansvoorplein
- 15/05: **Anderlecht**; portaal St. Guidokerk
- 28/05: **St. Gillis**; kerk St. Gillisvoorplein
- 04/06: **Ukkel**; kerk St. Pietersvoorplein
- 18/06: **Louvain-en-Woluwe**: bovenop het metrostation

Architektuurtoers

De 19e eeuwse industrialisatie legt de basis voor nieuwe bouwtechnieken. Die vinden vanaf 1890 ook hun toepassing in de woningbouw: art-nouveau. Als ook de loonverhoudingen beginnen te verschuiven, ontwikkelt zich een nieuwe markt: de middenklasse. Het bouwen raakt in een zakelijke en funktionele stroming: van art-deco tot nieuwe zakelijkheid. Definitieve stappen naar de hedendaagse woningbouw. Deze zaterdag-rondritten (10.00 tot 18.00) bevatten bezoeken aan wijken en gebouwen. Start op de Oude Graanmarkt. Bijdrage 750 F; reserveren noodzakelijk.

- 06/08 en 26/11: **Art nouveau tijdens de Belle Epoque**
- 20/08 en 17/12: **Art deco en modernisme tijdens het interbellum.**

Brussel recto-verso Deze toers worden georganiseerd door La Fonderie/De Bronsfabriek, centrum voor sociale en industriële geschiedenis van het Brussels Gewest, in samenwerking met “t Scarlaken”. Ook hier zijn toers op aanvraag voor groepen mogelijk. Korting voor groepen en kinderen.
Info en reservaties: 02/410 99 50.

De haven van Brussel en het Zeekanaal

Een intelligente verkenning van historiek en huidige uitdagingen, per schip op het kanaal naar de Schelde.
Alle zondagen van 08/05 tot 30/10, om 09.30 (Frans) en om 13.00 en 16.00 (beurtelings in Frans of Nederlands).
Vertrek: Saintelettebrug, Akenkaai. Bijdrage: 250 F.

De Grote Markt der Brusselaars

Van de “Grote Markt” waar het volk zijn inkopen deed, naar de “Grand’Place” waar de notabelen hun prestige etaleren.
Op onderstaande vrijdagmiddagen van 12.15 tot 13.45, in ‘t Nederlands: 10/06, 17/06, 01/07, 08/07, 26/08, 16/09, 07/10, 28/10
Vertrek: Grote Markt, Stadhuis, leeuwentrap. Bijdrage 200 F.

Brusselse Chocolade

Wereldwijd vermaard, een lange geschiedenis, een benijdenswaardig vakmanschap, een unieke smaak.
Op onderstaande vrijdagen (12.15 tot 13.45) en zaterdagen (14.30 tot 16.00) in ‘t Nederlands:
Vrijdag 17/06, 29/07, 09/09, 21/10
Zaterdag 28/05, 09/07, 20/08, 01/10
Vertrek: Grasmarkt, aan hett standbeeld van Karel Buls. Bijdrage 200 F.

Brusselse Bieren

Van Gueuze tot Pils, twee eeuwen ambachtelijke en industriële brouwerijen in de hoofdstad: proeven verzekerd!
Op onderstaande vrijdagen (14.00 tot 16.00) en zaterdagen (10.30 tot 12.30), in ‘t Nederlands:
Vrijdag 24/06, 05/08, 16/09, 28/10
Zaterdag 04/06, 16/07, 27/08, 08/10
Vertrek: Brouwerij Cantillon, Gheudestraat 56, Anderlecht. Bijdrage 250 F (consumptie inbegrepen).

De architect in dienst van de nijverheid

Over de bouw van werkplaatsen, fabrieken en warenhuizen te Brussel.

Op onderstaande zaterdagen van 10.00 tot 12.30, in 't Nederlands:
18/06, 16/07, 10/09, 22/10.

Vertrek: Schaarbeeksepoort, ingang metro Kruidtuin. Bijdrage 300 F.

Leuven Eigen-Wijs De stadswandelingen van Leuven Eigen-Wijs tonen meer dan één stad. Niet alleen Leuven van vroeger, maar ook Leuven van nu. Niet alleen de mooie stad, maar ook de boeiende stad. Info en reservaties: Leuven Eigen-Wijs, Brabançonnestraat 93, 3000 Leuven (016/23 60 34).

Aperitiefwandelingen

Aperitiefwandelingen zijn wandelingen van één uur op zondagochtend. Tussen 11.00 en 12.00 verkent u de middeleeuwse hoofdstraten, vroeger en nu. Vertrek op 11.00 stipt aan politiekantoor Grote Markt. Bijdrage 80 F.

29/05: **Oppendorpstraat**/Diestsestraat
12/06: **Steenstraat**/Brusselsestraat
26/06: **Schipstraat**/Mechelsestraat
10/07: **Prooststraat**/Naamsestraat
31/07: **Hoelstraat**/Tiensestraat
21/08: **Prooststraat**/Naamsestraat
04/09: **Oppendorpstraat**/Diestsestraat
18/09: **Schipstraat**/Mechelsestraat

Kwart-over-acht-wandelingen

Kwart-over-acht-wandelingen op donderdagavond loodsen u door minder bekende buurten van Leuven, of door buurten die om één of andere redenen in de actualiteit staan.

Vertrek vanzelfsprekend op 20.15 stipt; duur één uur. Bijdrage 80 F.

26/05: **Tuinderswijk**
Afspraak aan de ingang Kruidtuin/Kapucijnenvoer
09/06: **Stationsomgeving**
Afspraak aan de hoofdingang van het station
23/06: **Biest**
Afspraak aan de Sint-Jacobskerk op het Sint-Jacobsplein
07/07: **Stationsomgeving**
Afspraak aan de hoofdingang van het station
28/07: **Tuinderswijk**
Afspraak aan de ingang Kruidtuin/Kapucijnenvoer
11/08: **Vaart**
Afspraak aan het Entrepot/Stapelhuis aan de Vaartkom
25/08: **Biest**

Afspraak aan de Sint-Jacobskerk op het Sint-Jacobsplein

08/09: **Vismarkt**

Afspraak aan café De Blauwe Schuit op de Vismarkt

22/09: **Mussenbuurt**

Afspraak aan de ingang van het stadspark in de Tiensestraat.

Fietstocht langs de vaart

Op 19/06 en 28/08 organiseert Leuven Eigen-Wijs twee zondagse fietstochten langs de vaart naar Tildonk/Kampenhout.

Bijdrage 150 F; inschrijving noodzakelijk. Vertrek aan de Vaartkom om 14.00.

Groepswandelingen

Groepswandelingen zijn bedoeld voor een twintigtal personen. Bijdrage voor de gids: 800 F voor één uur, 1200 F voor twee uur, 1600 F voor drie uur.

Een greep uit de mogelijke thema's:

- Leuven eigen-wijs
- Vrouwenwandeling
- Buurtwandeling
- De universiteit
- Kruidtuin, tuinwijk en kartuis
- Historische wandeling
- Van het Arenbergkasteel naar het Groot Begijnhof
- Mussenbuurt en stationswijk.

Inhoudstafel RIM-Nieuws 25

Editoriaal.....	2
Beschermingsaanvragen RIM.....	3
Sluizen Leuvense Vaart.....	3
“Het Zegel”	6
Mechelse Tuinwijken.....	8
VKW-Dijlepad.....	10
MECHELENBINNENSTEBUITEN.....	11
Verkoopt Mechelen zijn straten?.....	15
Varia.....	15
Aktiviteiten in andere steden.....	17
Antwerpen beleven.....	17
Brukselbinnenstebuiten.....	19
Brussel recto-verso.....	21
Leuven Eigen-Wijs.....	22

Doelstellingen RIM

RIM (Restauratie Integratie Mechelen) is een vereniging die bekommerd is om de toestand van het Mechels roerend en onroerend cultureel erfgoed.

Omdat zij vindt dat dit erfgoed niet altijd juist gewaardeerd wordt, moet er iets gedaan worden om de situatie te verbeteren.

RIM zal vooral aandacht hebben voor het architecturale en stedenbouwkundige patrimonium in groot Mechelen zonder daarom ander cultureel erfgoed uit te sluiten.

RIM wil sensibiliseren om waardevolle oude panden in stand te houden, te restaureren en te integreren. Integreren betekent ervoor zorgen dat een oud gebouw weer nuttig gebruikt wordt, weer meespeelt in de omgeving en zichzelf zo beschermt tegen verwaarlozing.

RIM wil niet gaan werken naast bestaande organisaties en initiatieven: het wil veeleer een gespreksforum worden, een uitwisselingsplatform bieden. Dit is absoluut nodig wil er een geloofwaardige en gecoördineerde aanpak komen.

RIM wil zowel het grote publiek sensibiliseren als de eigenaars van waardevolle gebouwen en de overheid. Concreet wil zij het grote publiek benaderen met een regelmatig verschijnende nieuwsbrief. Er worden contacten gezocht met eigenaars, overheid en geïnteresseerde organisaties.